

2009 r. - D.W. - zmiana treści

MEMORIAŁ

General Marii Wittek

+ fot. (Ksaw.) UM
KRAŚNICKA Maria POW
z d. Dobrzańska

(2 - 1313)

3059 / WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — KRAJNA Zbiśtewe

3058 | WSK

I/1. Relacja ✓

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne... —

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie poka pkt II

II Materiały uzupełniające relację

- Biogram przystany przez M. Sulej i W. Misztel, wydruk, k. 3 s. 1-3
- Biogram przystany przez M. Sulej i W. Misztel - uzupełniony, wydruk, k. 3 s. 1-3 (2 egz.)
- Biogram oprac. przez E. Zawacka i D. Kramp, 2005r., wydruk, k. 3 s. 1-3. (+ drugi egz k. 2 s. 1-2)
- Biogram przystany przez A. Cieplik, Kraków 2005r., wydruk, k. 1 s. 1
- Biogram przystany przez J. Dufret, 2005r., wydruk, k. 2 s. 1-2.

Maria KRAŚNICKA z d. Dobrzańska - MS 11103

Uczestniczyła jako sympatyk w działaniach Okręgu Żytomierskiego POW. Prowadziła w Żytomierzu stancję uczniowską w której umieściła bibliotekę „Korporacji” i w której odbywały się zbiórki członków „Korporacji”. Przechowywała w swoim domu archiwum Okręgu Żytomierskiego POW. Do POW należały jej trzy córki – Wanda, Alina i Stanisława.

✓ Jej najstarsza córka Wanda (ur. 1893 r. w Bukrynie Małym k. Kaniowa) była znaną działaczką korporacyjną i jedną z najaktywniejszych członkiń Komisariatu Polskiego. W 1919 r. pełniła pod ps. Jastrzębiec funkcję kierowniczkę Wydziału Propagandy Komendy Okręgu POW w Żytomierzu. Była jedną z czterech peowiaczek, które należały do polskich oddziałów partyzanckich na Żytomierszczyźnie walczących z bolszewikami. Oprócz niej były to jeszcze Władysława Andrzejkowiczówna (zam. Piechowska), ps. Pojata, Wandalina Jeziarska (zam. Korkiewiczowa) oraz Maria Buykówna (zam. Mongirdowa) ps. Prawdzic. (VM Paderewski)

Druga z jej córek – Alina to w 1919 r. pod ps. Sowa adiutant Franciszka Niepokulczyckiego „Lipka” jako komendanta Okręgu Żytomierskiego POW.

Na wniosek Franciszka Niepokulczyckiego, komendanta Okręgu Żytomierskiego POW z dnia 6 lipca 1921 r. Wanda z Kraśnickich Mejsztrowa, kierowniczka Wydziału Agitacyjno-Oświatowego, służąca w POW od 1 lipca 1919 r. została odznaczona Krzyżem Walecznych po raz 1.

W szczegółowym opisie czynów Franciszek Niepokulczycki pisał: „Ob. Wanda z Kraśnickich Mejsztrowa w lipcu r. 1919 została wyznaczoną przez KN 3 na kierowniczkę

wydziału agitacyjno-oświatowego Okręgu Żytomierskiego. W krótkim okresie (dwutygodniowym) w którym ob. Kraśnicka pracowała pod moim kierownictwem – wykazała dużo poświęcenia dla sprawy i odwagi agitując wśród chłopów podczas jarmarków i świąt w Żytomierzu za powstaniem przeciw bolszewikom. W tym czasie tego rodzaju agitatorowie byli skrzętnie wylapywani i rozstrzeliwani. Pozatem ob. Kraśnicka z własnej inicjatywy zajęła się zbieraniem broni dla mającego powstać oddziału powstańczego KN III. W krótkim czasie zdołała zebrać około 10 karabinów i lekki karabin maszynowy, które, narażając życie, własnoręcznie dostawiła do mnie. Karabiny te później służyły oddziałowi kpt. Kruka.[Tadeusza Kruka-Strzeleckiego]. Należy podziwiać również zasługi ob. Kraśnickiej podczas bytności jej w oddziale kpt. Kruka. Dzięki jej przytomności umysłu ranny dowódca oddziału został przewieziony w bezpieczne miejsce i uszedł rąk bolszewików. Podczas operacji oddziału ob. Kraśnicka agitowała po wsiach, po których krążyły patrole i agenci bolszewicy. Gdy byłem przez kpt. Kruka wysłany z rannymi, ob. Krumlem, i ob. ob. Andrzejkowiczówną i Prawdzą do Hołubów, najechali tam podczas mej nieobecności bolszewicy. Ob. Kraśnicka uratowała wówczas życie wymienionym ob. ob.: wysłała ich natychmiast do lasu, sama zaś wyszła na spotkanie bolszewików i rozmową z nimi odwróciła podejrzenia. Podczas internowania oddziału w Żytomierzu ob. Kraśnicka wysłana przez kpt. Kruka do Warszawy została w drodze ograbiona. Mimo to przeszła front i dotarła do Warszawy.”

W dniu 4 grudnia 1919 r. żytomierską POW dotknęła fala aresztowań wskutek działalności prowokatora Marcenki. Aresztowane zostały m.in. Alina i Stanisława Kraśnickie. Maria Kraśnicka poszła do siedziby Czeka i powiedziała, że jeśli zabrano jej córki to niech aresztują także i ją. Bolszewicy spełnili prośbę Marii Kraśnickiej i zamknęli ją w jednej celi z córkami. Obie młode Kraśnickie były torturowane. Stanisława, wtedy 17-letnia, została zbita wyciorami na mrozie, a następnie postawiona na konfrontację z innym torturowanym peowiakiem, Stanisławem Zgorzelskim. W czasie przesłuchań Aliny oprawcy strzelali z rewolweru koło jej głowy. **Bojąc się śmierci przekazała bolszewikom wszystkie znane jej szczegóły organizacyjne POW.**

W nocy z 23 na 24 grudnia 1919 r. wszystkie trzy zostały rozstrzelane w dużej grupie peowiaków żytomierskich, w której byli m.in. Antoni D’Erceville, Wiktor Rodziewicz i Adam Wiśniewski.

Pochowano ich w zbiorowej mogile na żytomierskim cmentarzu prawosławnym. W maju 1920 r., gdy Wojsko Polskie weszło do Żytomierza, mogiłę tę odkryto i urządzono

im uroczysty pogrzeb. Ignacy Ziemiański pisze: „*Straceni pochowani byli w bieliźnie, bez trumien: ciała ułożono w dwa rzędy, przyczem na głowach dolnego rzędu spoczywały nogi górnego. Na nich z góry leżała skośnie Alinka, z zarzuconymi w tył rękami, pod nią z boku Stasia. Koło Stasi ob. ^{Mała} Kraśnicka i ob. Dąbrowski. W dolnym rzędzie pośrodku ob. Rodziewicz, po bokach bracia Wiśniewscy i jeszcze jakiś nierozpoznany trup. Ob. Bajkowski pochowany był osobno. Ciała straconych wystawiono w Katedrze, następnie w dniu 15 maja 1920 r. pochowano ich z honorami wojskowymi na cmentarzu katolickim, we wspólnej Bratniej Mogile.*”

Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922 r. (Adj. Gen. L. 13391 V.M.) Maria Kraśnicka została odznaczona za czyny dokonane w POW na Wschodzie (KN III) Orderem Virtuti Militari V klasy, L. k. 7909.

Źródła:

CAW, syg. KW-53 (Wanda Kraśnicka); KN 12. III. 1931 r. (Mejstrowa z Kraśnickich Wanda); GISZ (Biuro Kapituły Orderu V), syg. I.302.17.58, k. 68, poz. 50 – Dz. Pers. MSWojsk. Nr 40 z 23 listopada 1921 r.; Nr 1 z 4 stycznia 1923 r. – Peptoński A., Wywiad w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1920, Warszawa Bellona 1999, s. 126, 127, 128, 185 – Ziemiański I., Praca kobiet w POW-Wschód, Warszawa 1933, s. 74, 95-96, 103-107, 181, 194-195, 212, 214-215, 218-219, 245; Ziemiański I., Zarys rozwoju POW w Żytomierzu, „Niepodległość”, 1934, t. 9, s. 405.

Mirosław Sulej, Wiesław Misztal

UZUPEKNIONY

POW

Maria KRAŚNICKA

Uczestniczyła w działaniach Okręgu Żytomierskiego POW wraz z córkami – Wandą, Aliną i Stanisławą. Prowadziła w Żytomierzu stancję uczniowską w której umieściła bibliotekę „Korporacji” i w której odbywały się zbiórki członków „Korporacji”.

Jej najstarsza córka Wanda była znaną działaczką korporacyjną i jedną z najaktywniejszych członkiń Komisariatu Polskiego. W 1919 r. pełniła funkcję kierowniczkę Wydziału Propagandy Komendy Okręgu POW w Żytomierzu. Była jedną z czterech peowiaczek, które należały do polskich oddziałów partyzanckich na Żytomierszczyźnie walczących z bolszewikami. Oprócz niej były to jeszcze Władysława Andrzejkowiczówna (zam. Piechowska), ps. Pojata, Wandalina Jezierska (zam. Korkiewiczowa) oraz Maria Buykówna (zam. Mongirdowa) ps. Prawdzic.

Na wniosek „Lipka” [Franciszka Niepokulczyckiego], komendanta Okręgu Żytomierskiego POW z dnia 6 lipca 1921 r. Wanda z Kraśnickich Mejtrowa, ps. Jastrzębiec, kierowniczkę Wydziału Agitacyjno-Oświatowego, służąca w POW od 1 lipca 1919 r. została odznaczona Krzyżem Walecznych po raz 1.

W szczegółowym opisie czynów Franciszek Niepokulczycki pisał: „*Ob. Wanda z Kraśnickich Mejtrowa w lipcu r. 1919 została wyznaczoną przez KN 3 na kierowniczkę wydziału agitacyjno-oświatowego Okręgu Żytomierskiego.*

W krótkim okresie (dwutygodniowym) w którym ob. Kraśnicka pracowała pod moim kierownictwem – wykazała dużo poświęcenia dla sprawy i odwagi agitując wśród chłopów podczas jarmarków i świąt w Żytomierzu za powstaniem przeciw bolszewikom. W tym czasie tego rodzaju agitatorowie byli skrzętnie wylapywani i rozstrzeliwani.

Pozatem ob. Kraśnicka z własnej inicjatywy zajęła się zbieraniem broni dla mającego powstać oddziału powstańczego KN III. W krótkim czasie zdołała zebrać około 10 karabinów i lekki karabin maszynowy, które, narażając życie, własnoręcznie dostawiła do mnie. Karabiny te później służyły oddziałowi kpt. Kruka.[Tadeusza Kruka-Strzeleckiego]

Należy podziwiać również zasługi ob. Kraśnickiej podczas bytności jej w oddziale kpt. Kruka. Dzięki jej przytomności umysłu ranny dowódca oddziału został przewieziony w bezpieczne miejsce i uszedł rąk bolszewików.

Podczas operacji oddziału ob. Kraśnicka agitowała po wsiach, po których krążyły patrole i agenci bolszewicy. Gdy byłem przez kpt. Kruka wysłany z rannymi, ob. Krumłem, i ob. ob. Andrzejkowiczówną i Prawdzic do Hołubów, najechali tam podczas mej nieobecności bolszewicy. Ob. Kraśnicka uratowała wówczas życie wymienionym ob. ob.: wysłała ich natychmiast do lasu, sama zaś wyszła na spotkanie bolszewików i rozmową z nimi odwróciła podejrzenia.

Podczas internowania oddziału w Żytomierzu ob. Kraśnicka wysłana przez kpt. Kruka do Warszawy została w drodze ograbiona. Mimo to przeszła front i dotarła do Warszawy."

W dniu 4 grudnia 1919 r. żytomierską POW dotknęła fala aresztowań wskutek działalności prowokatora Marcenki. Aresztowane zostały m.in. Alina i Stanisława Kraśnickie. Maria Kraśnicka poszła do siedziby Czecha i powiedziała, że jeśli zabrano jej córki to niech aresztują także i ją. Bolszewicy spełnili prośbę Marii Kraśnickiej i zamknęli ją w jednej celi z córkami. Obie młode Kraśnickie były torturowane. Stanisława, wtedy 17-letnia, została zbita wyciorami na mrozie, a następnie postawiona na konfrontację z innym torturowanym peowiakiem, Stanisławem Zgorzelskim. W czasie przesłuchań Aliny oprawcy strzelali z rewolweru koło jej głowy.

W nocy z 23 na 24 grudnia 1919 r. wszystkie trzy zostały rozstrzelane w dużej grupie peowiaków żytomierskich, w której byli m.in. Antoni D'Erceville, Wiktor Rodziewicz i Adam Wiśniewski.

Pochowano ich w zbiorowej mogile na żytomierskim cmentarzu prawosławnym. W maju 1920 r., gdy Wojsko Polskie weszło do Żytomierza, mogiłę tę odkryto i urządzono im uroczysty pogrzeb. Ignacy Ziemiański pisze: „Straceni pochowani byli w bieliźnie, bez trumien: ciała ułożono w dwa rzędy, przyczem na głowach dolnego rzędu spoczywały nogi

górnego. Na nich z góry leżała skośnie Alinka, z zarzuconymi w tył rękami, pod nią z boku Stasia. Koło Stasi ob. Kraśnicka i ob. Dąbrowski. W dolnym rzędzie pośrodku ob. Rodziewicz, po bokach bracia Wiśniewscy i jeszcze jakiś nierozpoznany trup. Ob. Bajkowski pochowany był osobno. Ciała straconych wystawiono w Katedrze, następnie w dniu 15 maja 1920 r. pochowano ich z honorami wojskowymi na cmentarzu katolickim, we wspólnej Bratniej Mogile.”

Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922 r. (Adj. Gen. L. 13391 V.M.) Maria Kraśnicka została odznaczona za czyny dokonane w POW na Wschodzie (KN III) Orderem Virtuti Militari V klasy, L. k. 7909.

Źródła:

CAW, sygn. KW-53 (Wanda Kraśnicka); KN 12. III. 1931 r. (Mejstrowa z Kraśnickich Wanda).

Dz. Pers. MSWojsk. Nr 40 z 23 listopada 1921 r.; Nr 1 z 4 stycznia 1923 r.

Wesołowski Z., Order, s.277.

Ziemiański I., Praca kobiet w POW-Wschód, Warszawa 1933, s. 74, 95-96, 103-107, 181, 194-195, 212, 214-215, 218-219, 245.

Ziemiański I., Zarys rozwoju POW w Żytomierzu, „Niepodległość”, 1934, t. 9, s. 405 r.

POW

UZUPEENIONY

MSz/ 9/139

Maria KRAŚNICKA z d. Dobrzańska

Uczestniczyła w działaniach Okręgu Żytomierskiego POW wraz z córkami – Wandą, Aliną i Stanisławą. Prowadziła w Żytomierzu stancję uczniowską w której umieściła bibliotekę „Korporacji” i w której odbywały się zbiórki członków „Korporacji”.

Jej najstarsza córka Wanda (**ur. 1893 r. w Bukrynie Małym k. Kaniowa**) była znaną działaczką korporacyjną i jedną z najaktywniejszych członkiń Komisariatu Polskiego. W 1919 r. pełniła **pod ps. Jastrzębiec** funkcję kierowniczkę Wydziału Propagandy Komendy Okręgu POW w Żytomierzu. Była jedną z czterech peowiaczek, które należały do polskich oddziałów partyzanckich na Żytomierszczyźnie walczących z bolszewikami. Oprócz niej były to jeszcze Władysława Andrzejkowiczówna (zam. Piechowska), ps. Pojata, Wandalina Jezierska (zam. Korkiewiczowa) oraz Maria Buykówna (zam. Mongirdowa) ps. Prawdzic.

Na wniosek „Lipka” [Franciszka Niepokulczyckiego], komendanta Okręgu Żytomierskiego POW z dnia 6 lipca 1921 r. Wanda z Kraśnickich Mejsztrowa, kierowniczką Wydziału Agitacyjno-Oświatowego, służąca w POW od 1 lipca 1919 r. została odznaczona Krzyżem Walecznych po raz 1.

W szczegółowym opisie czynów Franciszek Niepokulczycki pisał: „*Ob. Wanda z Kraśnickich Mejsztrowa w lipcu r. 1919 została wyznaczoną przez KN 3 na kierowniczkę wydziału agitacyjno-oświatowego Okręgu Żytomierskiego.*”

W krótkim okresie (dwutygodniowym) w którym ob. Kraśnicka pracowała pod moim kierownictwem – wykazała dużo poświęcenia dla sprawy i odwagi agitując wśród

chłopów podczas jarmarków i świąt w Żytomierzu za powstaniem przeciw bolszewikom. W tym czasie tego rodzaju agitatorowie byli skrzętnie wylapywani i rozstrzeliwani.

Pozatem ob. Kraśnicka z własnej inicjatywy zajęła się zbieraniem broni dla mającego powstać oddziału powstańczego KN III. W krótkim czasie zdołała zebrać około 10 karabinów i lekki karabin maszynowy, które, narażając życie, własnoręcznie dostawiła do mnie. Karabiny te później służyły oddziałowi kpt. Kruka.[Tadeusza Kruka-Strzeleckiego]

Należy podziwiać również zasługi ob. Kraśnickiej podczas bytności jej w oddziale kpt. Kruka. Dzięki jej przytomności umysłu ranny dowódca oddziału został przewieziony w bezpieczne miejsce i uszedł rąk bolszewików.

Podczas operacji oddziału ob. Kraśnicka agitowała po wsiach, po których krążyły patrole i agenci bolszewicy. Gdy byłem przez kpt. Kruka wysłany z rannymi, ob. Krumlem, i ob. ob. Andrzejkowiczówną i Prawdzic do Hołubów, najechali tam podczas mej nieobecności bolszewicy. Ob. Kraśnicka uratowała wówczas życie wymienionym ob. ob.: wysłała ich natychmiast do lasu, sama zaś wyszła na spotkanie bolszewików i rozmową z nimi odwróciła podejrzenia.

Podczas internowania oddziału w Żytomierzu ob. Kraśnicka wysłana przez kpt. Kruka do Warszawy została w drodze ograbiona. Mimo to przeszła front i dotarła do Warszawy."

W dniu 4 grudnia 1919 r. żytomierską POW dotknęła fala aresztowań wskutek działalności prowokatora Marcenki. Aresztowane zostały m.in. Alina i Stanisława Kraśnickie. Maria Kraśnicka poszła do siedziby Czeka i powiedziała, że jeśli zabrano jej córki to niech aresztują także i ją. Bolszewicy spełnili prośbę Marii Kraśnickiej i zamknęli ją w jednej celi z córkami. Obie młode Kraśnickie były torturowane. Stanisława, wtedy 17-letnia, została zbita wyciorami na mrozie, a następnie postawiona na konfrontację z innym torturowanym peowiakiem, Stanisławem Zgorzelskim. W czasie przesłuchań Aliny oprawcy strzelali z rewolweru koło jej głowy.

W nocy z 23 na 24 grudnia 1919 r. wszystkie trzy zostały rozstrzelane w dużej grupie peowiaków żytomierskich, w której byli m.in. Antoni D'Erceville, Wiktor Rodziewicz i Adam Wiśniewski.

Pochowano ich w zbiorowej mogile na żytomierskim cmentarzu prawosławnym. W maju 1920 r., gdy Wojsko Polskie weszło do Żytomierza, mogiłę tę odkryto i urządzono im uroczysty pogrzeb. Ignacy Ziemiański pisze: „*Straceni pochowani byli w białym, bez trumien: ciała ułożono w dwa rzędy, przyczem na głowach dolnego rzędu spoczywały nogi górnego. Na nich z góry leżała skośnie Alinka, z zarzuconymi w tył rękami, pod nią z boku Stasia. Koło Stasi ob. Kraśnicka i ob. Dąbrowski. W dolnym rzędzie pośrodku ob. Rodziewicz, po bokach bracia Wiśniewscy i jeszcze jakiś nierozpoznany trup. Ob. Bajkowski pochowany był osobno. Ciała straconych wystawiono w Katedrze, następnie w dniu 15 maja 1920 r. pochowano ich z honorami wojskowymi na cmentarzu katolickim, we wspólnej Bratniej Mogile.*”

Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z dnia 17 maja 1922 r. (Adj. Gen. L. 13391 V.M.) Maria Kraśnicka została odznaczona za czyny dokonane w POW na Wschodzie (KN III) Orderem Virtuti Militari V klasy, L. k. 7909.

Źródła:

CAW, syg. KW-53 (Wanda Kraśnicka); KN 12. III. 1931 r. (Mejstrowa z Kraśnickich Wanda).

Dz. Pers. MSWojsk. Nr 40 z 23 listopada 1921 r.; Nr 1 z 4 stycznia 1923 r.

Wesołowski Z., Order ..., s.277.

Ziemiański I., Praca kobiet w POW-Wschód, Warszawa 1933, s. 74, 95-96, 103-107, 181, 194-195, 212, 214-215, 218-219, 245.

Ziemiański I., Zarys rozwoju POW w Żytomierzu, „Niepodległość”, 1934, t. 9, s. 405 r.

Biogramem opiew. p. m. c. 2 uwagi T. Friedel 23 VIII 05

II/10

KRAŚNICKA Maria z d. DOBRZAŃSKA (?-1919), członkini POW KN III Kijów, przechowywała archiwum Okręgu Żytomierskiego POW, rozstrzelana przez CzeKa

Nieznana jest data urodzenia oraz bliższe dane biograficzne Marii Kraśnickiej zam. Dobrzańska. Mieszkała w Żytomierzu wraz z trzema córkami, Wandą, Aliną i Stanisławą, członkiniami POW. Prowadziła w Żytomierzu stancję uczniowską [tamże znajdowała się biblioteka i odbywały zbiórki „Korporacji Uczniowskiej”, tajnego stowarzyszenia o charakterze niepodległościowym. Chociaż sama do POW nie należała, przechowywała archiwum Okręgu Żytomierskiego POW [także czynna w służbie kancelaryjnej i samarytańskiej.

10, 5
Γ, 5

H, 5
Ważnym było

W grudniu 1919, na skutek działalności prowokatora Marcenki, Alina i Stanisława Kraśnickie wraz z innymi członkami żytomierskiej POW, zostały aresztowane przez Czerezwycząjkę. Na wiadomość o tym Maria, aby być razem z córkami, sama zgłosiła się do CzeKa i również została aresztowana. Osadzono ją w jednej z nimi celi. Maria w czasie przesłuchań nie wydała archiwum POW ani żadnej innej informacji. Córki również były przesłuchiwane i torturowane na oczach matki. W czasie przesłuchań Aliny, kiedy oprawcy strzelali z rewolweru koło jej głowy, ona, bojąc się śmierci, przekazała bolszewikom wszystkie znane sobie szczegóły organizacyjne POW. Maria opiekowała się przez całe dnie z wielkim poświęceniem zarażoną tyfusem plamistym Aliną, a nocą [była wzywana na przesłuchania.]

1

1- Γ-

Wraz z dużą grupą peowiaków Maria Kraśnicka w nocy z 23 na 24 XII 1919 została rozstrzelana [jako pierwsza, a następnie także obie córki.] W maju 1920, po wejściu Wojska Polskiego do Żytomierza, została odnaleziona mogiła rozstrzelanych na cmentarzu prawosławnym. Po dokonanej ekshumacji, trumny z ciałami pomordowanych zostały 15 V 1920 wystawione w katedrze i pochowane z honorami wojskowymi we wspólnej Bratniej Mogile POW na cmentarzu katolickim w Żytomierzu.

2
3

5 5
1 2 7
10 10
5

Maria Kraśnicka Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z 17 V 1922 ogłoszonym w Dz. Pers. MSWojsk. Nr 1 z 4 I 1923 „za wyjątkową pełną ofiarności i poświęcenia pracą oraz śmierć bohaterską” została na wniosek Komendanta KN III Henryka Józewskiego, pośmiertnie odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari z nr. Krzyża 7909.

Najstarsza córka Wanda (1893-?), zam. Mejtrowa, ps. „Jastrzębiec”, była działaczką „Korporacji” i Komisariatu Polskiego w Żytomierzu, pełniła funkcję kierowniczkę Wydziału Propagandy miejscowej Komendy Okręgowej POW; była jedną z czterech peowiaczek

III/II
V, H

należących do polskich oddziałów partyzanckich na Żytomierszczyźnie walczących z bolszewikami. Podczas internowania tego oddziału przedostała się do Warszawy. Została odznaczona KW w 1921. Druga córka Alina (1900-1919), była w 1919 pod ps. „Sowa” adiutantką F. Niepokulczyckiego „Lipka” komendanta Okręgu Żytomierskiego POW. Córka Stanisława (1903-1919), była członkinią POW w Żytomierzu.

APAK, T. 3059/WSK; CAW, sygn. KW-53 (Kraśnicka W.); KN 12. III. 1931 r. (Mejstrowa z Kraśnickich W.); GISZ (Biuro Kapituły Orderu V), sygn. I.302.17.58, k. 68, poz. 50; Dz. Pers. MSWojsk. Nr 40 z 23 XI 1921 r.; Nr 1 z 4 I 1923;

Filipow K., *Order Virtuti Militari 1792-1945*, Warszawa 1990, s. 115; *Kawalerowie VM...*, Polak, s. 200; Pełczyńska W., *Femina Patriae Defensor*, s. 7; także, *Kobiety-bohaterki położyły wielkie zasługi dla Polski podczas walki o wolność*, Strzelec 1932, nr 38, s. 9; Peptoński A., *Wywiad w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1920*, Warszawa 1999, s. 185; Poczętowska Jadwiga, *Na wschodniej rubieży*, w: *Wierna Służba*, s. 292; Wesołowski, *Order VM...*, s. 277, 514; Ziemiański, *Praca kobiet...*, s. 82, 83, 86, 130-131, 147 (Wanda), 154-155, 215, 218; tenże, *Zarys rozwoju POW w Żytomierzu*, *Niepodległość* 1934, t. 9, s. 405.

KRAŚNIEWSKA Bogusława zob. WOJTUSZKIEWICZ Bogusława

KRAWECKA Anna Olga zob. CZUPERSKA Anna Olga

II/II

- x ① dwie czwarte nad cirkami,
- x ② poddawana była przestudowaniu.
- x ③ Stracono ją jako pierwszą, potem zabito jej dwie córki.

Uwagi prof. T. Friedel do biogramu
Kresnickiej Merii

KRAŚNICKA Maria z d. DOBRZAŃSKA (?-1919), ^{ceferantka} współpracowniczka POW, ^{KN III Kija} przechowywała archiwum Okręgu Żytomierskiego POW, rozstrzelana przez CzeKa

Nieznana jest data urodzenia oraz bliższe dane biograficzne Marii Kraśnickiej zam. Dobrzańska. Mieszkała w Żytomierzu wraz z trzema córkami, Wandą, Aliną i Stanisławą, członkiniami POW. Prowadziła w Żytomierzu stancję uczniowską i tamże znajdowała się biblioteka i odbywały zbiórki „Korporacji Uczniowskiej”, tajnego stowarzyszenia o charakterze niepodległościowym. Chociaż sama do POW nie należała, przechowywała archiwum Okręgu Żytomierskiego POW, ^{też czynnie w służbie kancelaryjnej i skrytarskiej}

W grudniu 1919, na skutek działalności prowokatora Marcenki, Alina i Stanisława Kraśnickie wraz z innymi członkami żytomierskiej POW, zostały aresztowane przez Czerezwycząjkę. Na wiadomość o tym Maria, aby być razem z córkami, sama zgłosiła się do CzeKa i również została aresztowana. Osadzono ją w jednej z nimi celi. Maria w czasie przesłuchań nie wydała archiwum POW ani żadnej innej informacji. Córki również były przesłuchiwane i torturowane. ^{na oczach matki} W czasie przesłuchań Aliny, kiedy oprawcy strzelali z rewolweru koło jej głowy, ona, bojąc się śmierci, przekazała bolszewikom wszystkie znane sobie szczegóły organizacyjne POW. Maria opiekowała się przez całe dni z wielkim poświęceniem zarażoną tyfusem plamistym Aliną, a nocą była wzywana na przesłuchania.

Wraz z dużą grupą peowiaków Maria Kraśnicka w nocy z 23 na 24 XII 1919 została rozstrzelana jako pierwsza, a następnie także obie córki. W maju 1920, po wejściu Wojska Polskiego do Żytomierza, została odnaleziona mogiła rozstrzelanych na cmentarzu prawosławnym. Po dokonanej ekshumacji, trumny z ciałami pomordowanych zostały 15 V 1920 wystawione w katedrze i pochowane z honorami wojskowymi we wspólnej Bratniej Mogile POW na cmentarzu katolickim w Żytomierzu.

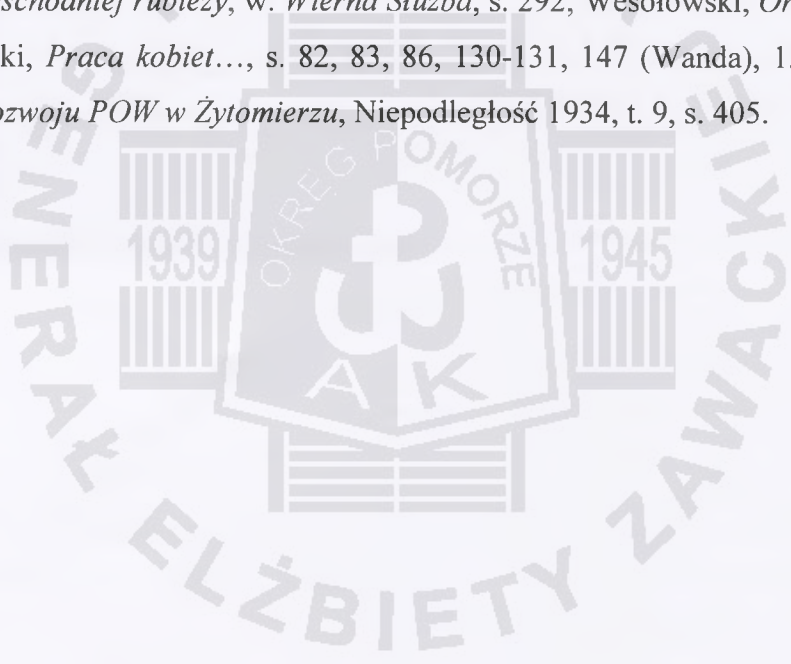
Maria Kraśnicka Dekretem Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza z 17 V 1922 ogłoszonym w Dz. Pers. MSWojsk. Nr 1 z 4 I 1923 „za wyjątkową pełną ofiarności i poświęcenia pracą oraz śmierć bohaterską” została na wniosek Komendanta KN III Henryka Józewskiego, pośmiertnie odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari z nr. Krzyża 7909.

Najstarsza córka Wanda (1893-?), zam. Mejsztrowa, ps. „Jastrzębiec”, była działaczką „Korporacji” i Komisariatu Polskiego w Żytomierzu, pełniła funkcję kierowniczkę Wydziału Propagandy miejscowej Komendy Okręgowej POW; była jedną z czterech peowiaczek należących do polskich oddziałów partyzanckich na Żytomierszczyźnie walczących z bolszewikami. Podczas internowania tego oddziału przedostała się do Warszawy. Została

odznaczona KW w 1921. Druga córka Alina (1900-1919), była w 1919 pod ps. „Sowa” adiutantką F. Niepokulczyckiego „Lipka” komendanta Okręgu Żytomierskiego POW. Córka Stanisława (1903-1919), była członkinią POW w Żytomierzu.

APAK, T. 3059/WSK; CAW, sygn. KW-53 (Wanda Kraśnicka); KN 12. III. 1931 r. (Mejstrowa z Kraśnickich Wanda); GISZ (Biuro Kapituły Orderu V), sygn. I.302.17.58, k. 68, poz. 50; Dz. Pers. MSWojsk. Nr 40 z 23 XI 1921 r.; Nr 1 z 4 I 1923;

Filipow K., *Order Virtuti Militari 1792-1945*, Warszawa 1990, s. 115; *Kawalerowie VM...*, Polak, s. 200; Pełczyńska W., *Femina Patriae Defensor*, s. 7; także, *Kobiety-bohaterki położyły wielkie zasługi dla Polski podczas walki o wolność*, Strzelec 1932, nr 38, s. 9; Peplowski A., *Wywiad w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1920*, Warszawa 1999, s. 185; Poczetowska Jadwiga, *Na wschodniej rubieży*, w: *Wierna Służba*, s. 292; Wesółowski, *Order VM...*, s. 277, 514; Ziemiański, *Praca kobiet...*, s. 82, 83, 86, 130-131, 147 (Wanda), 154-155, 215, 218; także, *Zarys rozwoju POW w Żytomierzu*, *Niepodległość* 1934, t. 9, s. 405.

KRAŚNICKA Maria ()

[fot. w Ziemiańskim, s. 194]

✓ Maria Kraśnicka, matka ^{trzech} peowiaczek: Wandy, Aliny i Stanisławy Kraśnickich, prowadziła w Żytomierzu stancję dla uczniów, udzielała również pomieszczenia bibliotece i zbiórkom patriotycznym. Przechowywała archiwum żytomierskiego POW. Starsza córka Wanda była czynną działaczką Komisariatu Polskiego w Żytomierzu, kierowniczką Wydziału Propagandy, brała także udział w walkach partyzanckich.

W grudniu 1919 r. Alina i Stanisława Kraśnickie zostały aresztowane przez Czerezwyczajkę pod zarzutem przynależności do POW. Matka wówczas sama zgłosiła się do CzeKa, aby móc być razem z córkami i została również aresztowana. Alina Kraśnicka w więzieniu zaraziła się tyfusem, a matka z wielkim poświęceniem opiekowała się nią.

W nocy z 23 na 24 grudnia 1919 r. została rozstrzelana jako pierwsza, a następnie obie jej córki. W maju 1920 r. mogiła rozstrzelanych została odnaleziona przez Wojsko Polskie na cmentarzu prawosławnym. Dokonano ekshumacji, ciała straconych zostały wystawione w katedrze, a następnie 15 maja 1920 r. odbył się pogrzeb z honorami wojskowymi w Bratniej Mogile POW na cmentarzu katolickim w Żytomierzu.

Odznaczona Krzyżem VM (nr 7909, Dziennik Pers. MSWojsk nr 1 z 4.01.1923 r.) na wniosek Komendanta KN 3 Henryka Józewskiego

Źródła: Poczętowska Jadwiga, *Na wschodniej rubieży*, [w:] *Wierna Służba*, s. 292; Ziemiański I., *Praca kobiet w POW...* passim.

KRAŚNICKA MARIA, z d. DOBRZAŃSKA (?-1919)

Zdjęcie Marii Kraśnickiej znajduje się u Ziemiańskiego, Praca kobiet,, s. 131.

Data urodzenia oraz bliższe dane biograficzne Marii Kraśnickiej pozostają nieznane. Była matką trzech peowiaczek: Wandy, Aliny (ur.1900) i Stanisławy (ur.1903) Kraśnickich. Prowadziła w Żytomierzu stancję uczniowską, w której mieściła się biblioteka i odbywały zbiórki „Korporacji Uczniowskiej”, tajnego stowarzyszenia o charakterze niepodległościowym. Chociaż sama do POW nie należała, przechowywała archiwum zytomierskiej organizacji. Najstarsza córka, Wanda, była znaną działaczką „Korporacji” i jedną z najbardziej aktywnych działaczek Komisariatu Polskiego w Żytomierzu ^{a. fabrie} oraz kierowniczką Wydziału Propagandy miejscowej Komendy Okręgowej POW; brała także udział w walkach partyzanckich.

W grudniu 1919 r. Alina i Stanisława Kraśnickie zostały aresztowane (przez Czerezwycząjkę) pod zarzutem przynależności do POW. Na wiadomość o tym - aby być razem z nimi - matka sama zgłosiła się do CzeKa i również została aresztowana. Osadzono ją w jednej celi z córkami. Alina Kraśnicka w więzieniu zaraziła się tyfusem.

Maria Kraśnicka została rozstrzelana wraz z córkami w nocy z 23 na 24 grudnia 1919 r. Niektóre źródła podają, że wraz z matką zamordowana została również trzecia córka, Wanda.

W maju 1920 r. mogiła rozstrzelanych została odnaleziona przez Wojsko Polskie na cmentarzu prawosławnym. Po dokonanej ekshumacji, trumny z ciałami pomordowanych zostały wystawione w katedrze. Pochowano je z honorami wojskowymi 15 maja 1920 r. we wspólnej Bratniej Mogile POW na cmentarzu katolickim w Żytomierzu.

Po zakończeniu wojny, Dekretem NPiNW z 17 maja 1922 r. ogłoszonym w Dz. Pers. MSWojsk. Nr 1 z dnia 4 stycznia 1923 r., Maria Kraśnicka „za wyjątkową pełną ofiarności i poświęcenia pracą oraz śmierć bohaterską” została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari V klasy (nr krzyża 7909). Henryk Józefski, Komendant Naczelny POW na Wschodzie, napisał w uzasadnieniu o przyznaniu jej odznaczenia: „Ob. Kraśnicka Maria była aresztowana za udzielenie lokalu członkom POW, za przechowywanie archiwum POW i za udział Jej dwóch córek w Organizacji. Wtrącona do więzienia razem ze swoimi córkami, jako matka, musiała dużo przecierpieć. Starsza córka Jej była chora na tyfus plamisty. Cały dzień czuwała przy chorej córce, a w nocy brano ją na

badania, gdzie ją czekało nieludzkie obchodzenie bolszewików. Pomimo wszystko ob. Kraśnicka nie wydała archiwum, ani też żadnej tajemnicy organizacji. Ob. Kraśnicka nie była członkiem POW – była tylko sympatykiem, ale zachowała się jak prawdziwy bojownik za Ojczyznę”.

Wanda Kraśnicka

Wanda Kraśnicka rozkazem Nacz. Dow. WP Nr 19 z dnia 14 maja 1921 r. została odznaczona Krzyżem Walecznych.

BIBLIOGRAFIA:

Pelczyńska W., *Kobiety-bohaterki położyły wielkie zasługi dla Polski podczas walki o wolność*, Strzelec 1932, nr 38, s. 9; Peptoński, *Wywiad...*,s. 185; Ziemiański, *Praca kobiet...*,s. 82, 83,86, 130-131, 147 (Wanda), 154-155; Poczętowska Jadwiga, *Na wschodniej rubieży*, [w:] *Wierna Służba*, s. 292.

HPD

T. 3069 / wsk

POW

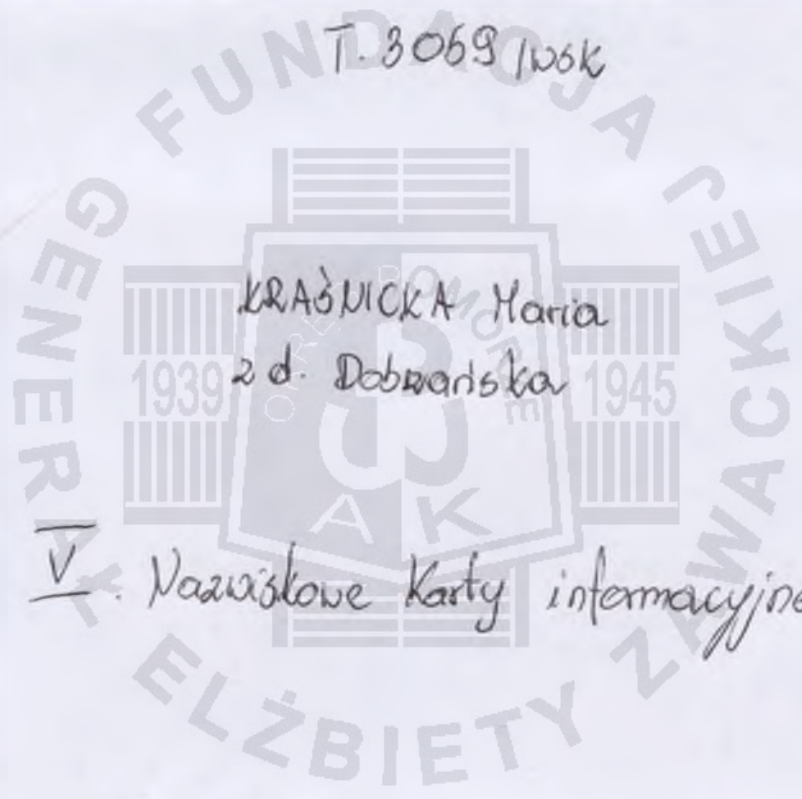
KRAŚNICKA Maria
z d. Dobrzańska

1939

1945

AK

V. Nazwiskowe karty informacyjne

i

T: 3058/WSK

POW

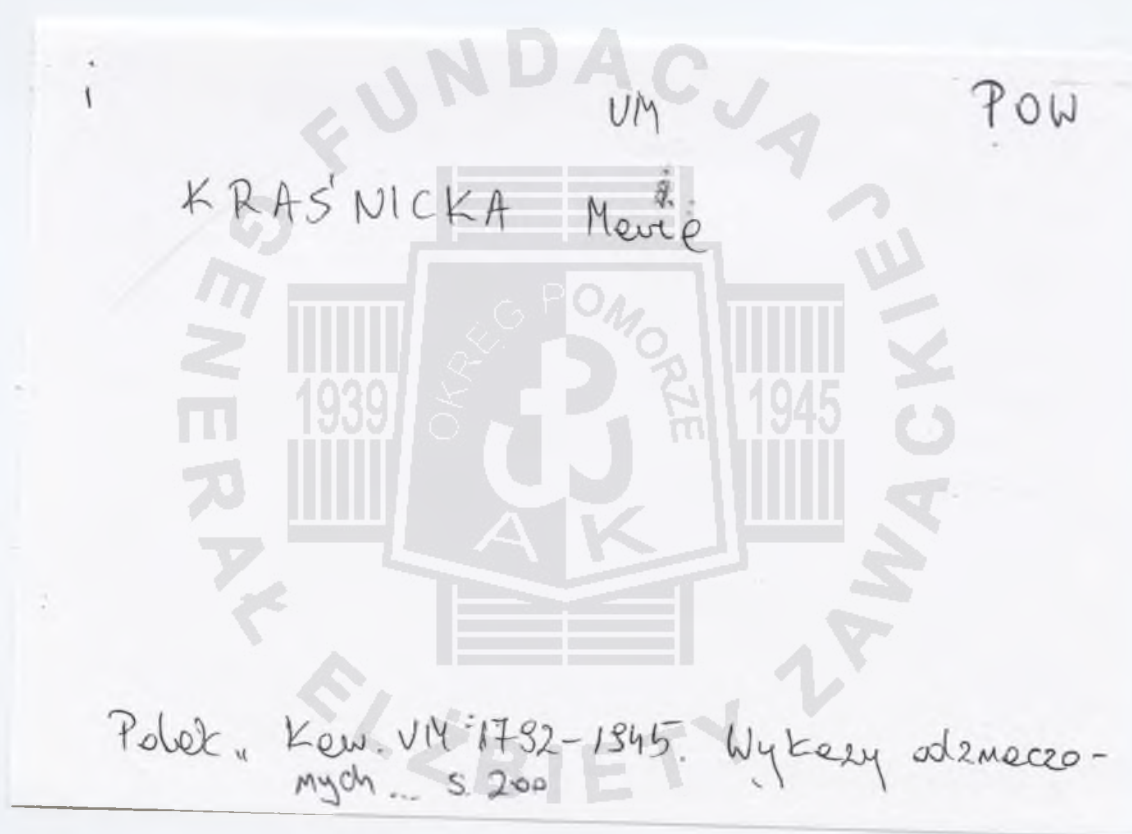
KRAŚNICKA Maria

kl. 5, nr. 7909, 1992. 05. 17

Tab. P. Besotowski, Order Virtuti Militari
i Jego Kawalerowie.
Kalliope Press, Miami, Florida 1992
str. 277, 1992.

W. Steu. 99

1777

FUNDACJA
VM

1920

Krasnicka Maria

... Matka trzech kilkunastoletnich córek. Walerij wraz z córkami do PDW w Żytomierzu. Przewodzi międzynarodową pracę konspiracyjną. Awanturawa z doświadczeniami w podobnym czasie na jesieni 1919 r., przechodzi ciężkie badania. W tej okolicy 14-letnia Alina i 16-letnia Stasia podlegają pod torturami. Nie wytrzymały. W noc wigilijną 1919 r. Marie Krasnicka wraz z doświadczeniami zostaje rozstrzelana.

zob. Peteryn'ska W., "Femine Patriee Defensor" 3.7 (1)

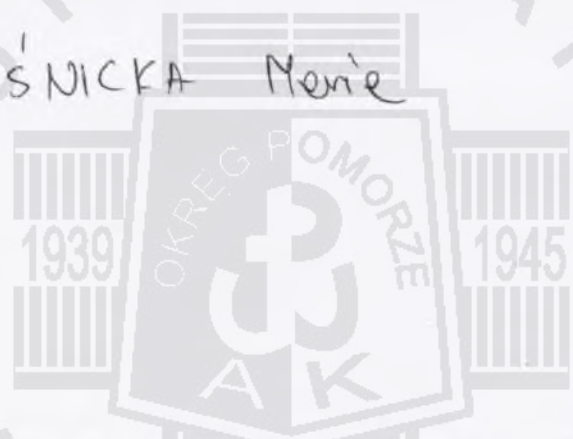
111

i

UM

POW

KRAŚNICKA Marie

Zob. Ziemińska, J., "Prace kobiet w POW - Wschód", W-wa 1933, s. 215, 218

111 111

i

UM

POW

KRAŚNICKA Marie

- "była jedyną sympetykiem POW"
 aresztowana w XII 1918 r. w Żytomie-
 rzu "za przeciwnym wyrażenie odczuć
 organizacji" i udział dwóch córek w
 działalności POW. Zginęła z córkami
 23 XII 1918 r. nie ujawniając żadnych tajemnic.

Zob. Peplomski A., Wągrzied w wojnie pol-koosz.
 1918-1920, u-w-e 1993, s. 185

dk. 1004

KRAŚNICKA ^{UM} ^{POW} ^{Memie}

- odznaczona ¹⁹³⁹ ¹⁹⁴⁵ ^{MORZE} ^{AK} ¹⁹³⁹ ¹⁹⁴⁵ ^{MORZE} ^{AK}
udzielił ¹⁹³⁹ ¹⁹⁴⁵ ^{MORZE} ^{AK} ¹⁹³⁹ ¹⁹⁴⁵ ^{MORZE} ^{AK}
w POW

Zob. Filipow K., Order UM 1932-1945, Wwe 1980,
s. 115
D.k. 1004

KRAS'NICKA ^{UM} ^{Mewie}

Polek „ Kew. VII 1782-1845. Wykazy odzmezzo-
wyde ... s 200
Dkr 103

DOBRAŃSKA Maria

zd. Smolik

[maga być spominana
b. w sprawie powstania - 22 2007]

Zob. Koment "Stawicki pr." T. 1, S. 60

D. 6. 11 03

i

KRAŚNICKA UM
Memie

POW

1939

1945

Zob. Ziemińska J., "Prace kobiet w
POW - Hołdów", W-wa 1983, s. 215, 218

Db. 05

KRAŚNICKA ^{UM} ^{POW} ^{Menie}

- odznaczone ^{POW} ¹⁹³⁹ ¹⁹⁴⁵ ^{AK} ^{PRZE} ¹⁹⁴⁵
udzielił 1939 POW

2ob. Filipow K., Order UM 1792-1945, Wwe 1930,
s. 115

d.kw. IV 04

i

VM

POW

KRAŚNICKA Marie

- "była jedynie sympetykiem POW",
aresztowana w X 1918 r. w Żytomie-
rze "za przechowywanie archiwum
organizacji i udział dwóch córek w
działalności POW". Zginęła z córkami
23 XI 1918 r. nie ujawniając żadnych jej tajemnic.

Zob. Pełomski A., Wąw. w wojnie pol-bosk.
1918-1920, W-wa 1939, s. 185

dk. 1004

1920

vm
Krasnicka Maria

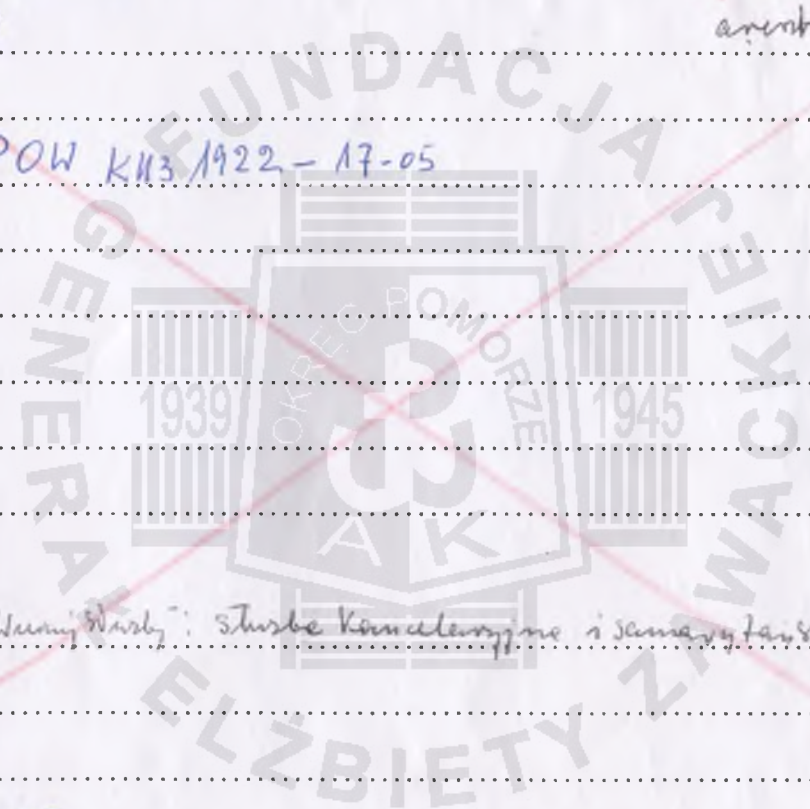
„Matka trzech kilkumiesięcznych córek. Wzięty wraz z córkami do Półw w Zytanowim. Przewodzi różnym pracom konspiracyjnym. Awanturę z dwiema młodszymi córkami na jesieni 1919, przechodzi ciężkie badania. W tej sprawie 19-letnia Alina i 16-letnia Stasia przedawane są torturom, nie sądzę nikogo. W noc wigilijną 1919 Maria Krasnicka wraz z dwiema córkami zostaje rozstrzelana.”
206 Peteryńska W., „Feminne Patriee Defensor” 5.7 (1)

MS/17

Mejstrovac?

- 1. N ⁺ Kvaisnicka z d. Dobnanske. [Vampa - Kvaisnicka Kenc + 4 osob.]
- 2. I.ps. Maria
- 3. ur. 1920
? agent procs Czk rozstrclane matke a 2 costki
- 4. st.
- 5. Org. POW KH3 1922 - 17-05
- 6. przydz.
- 7. funkeje by Wami Wasky: stusbe komatenszno i samarytansko
- 8. nr 7909
- 9. zr. Wark 514 i 277

- niewiome naray informacyjne (Wypisy ze srodob)

1. Heid. Krašnicka maia, Obyvateľka, 5, 7909, POH. 1922. v. 17. s. 277, 514.

2

3 Polak Wykaz s 200

4 Kniha

5

6

7 Petrosynska Feminne Petrosyn Defensas s Filii pau

8

9

10 Kniha s. 292

Zemianstva

11

12 Zvidio list 77 Nowalinski (Kawyn 22) Dr. Peter MS Wojny. Nr 1 z dn 4 I 1923 - rozstralen

13

14

15

16

17

18 zdjcie Sulej

19

20

21

Sulej Ksiazka Dufrak
Nowalinski

KRAŚNICKA Maria

